

Аб аднаўленні пасеўных плошчаў і падняцці ўраджайнасці ў калгасах Беларусі

Даклад Старшыні СНК ЕССР і сакратара ЦК КП(б) Беларусі таварыша ПАНАМАРЭНКА П. Н. на рэспубліканскай партыйнай нарадзе 25 лютага 1946 года*)

Таварышы!

Совецкі народ пасля перамогі над фашыскай Германіяй і Японіяй перайшоў да мірнай творчай працы, да ліквідацыі вынікаў няменкай акупацыі, да аднаўлення і развіцця народнай гаспадаркі.

ных разбурэнняў, учыненых немцамі ў народнай гаспадарцы Беларусі, аднаўленчыя работы ў нас павінны мець велізарны маштаб, а праца—валікае напружанне.

Няма сумнення, што пры той дапамозе,

панта, пры 55,8 процанта ў Расіі, у 1900 г.—61,9 пры 59,5 процанта ў Расіі.

Мінская губерня па колькасці разарушаных сялян, пайшоўшых да кулакоў і памешчыкаў у батрацтва, займала першае месца ў дарэвалюцыйнай Расіі.

Працоўнае беларускае сялянства гібела ў галечы, цемры і голадзе. Яно было пагалоўна неісьменным. Армія жабракоў, калек і цяжка хворых запаўняла беларускія вёскі. Згодна перапісу 1897 года, толькі ў Магілёўскай губерні налічвалася 1.078 чалавек сляпых ад нараджэння і 4.000 аслепшых пры жыцці. Балотная ліхаманка, каўтун і трахома з'яўляліся пастаяннымі спадарожнікамі вясковага жыцця.

Малазямелле, нізкія ўраджай, непасільныя падаткі накладвалі адбітак на ўсім Беларусі, на ўсе бакі народнага жыцця—на жыллё, на быт людзей, іх здароўе, культуру, грамадства.

Сяляне тысячамі вымушаны былі ўходзіць ад галечы з Беларусі. Падлічана, што за 50 год да рэвалюцыі з Беларусі разыйшліся па ўсёму свету ў пошуках лепшай долі больш 1.387 тысяч чалавек, не лічачы пайшоўшых з імі дзяцей.

Увесь эпас народа, яго фальклор, казкі, быліны, пагаворкі запоўнены матывамі народнага гора.

Беларускія сяляне сваё становішча добра выказалі пагаворкай «Была ў ваўка адна песня, ды і тую бядняк пераняў».

Развіццё сельскай гаспадаркі Беларусі пры савецкай уладзе

У выніку перамогі Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі Беларусь атрымала сваю дзяржаўнасць. Быў ліквідаван палітычны, эканамічны і нацыянальны гнёт.

Беларускае сялянства атрымала мільёны дзесяцін зямлі, якая належала памешчыкам і буржуазіі, вызвалілася ад арэндных плацяжоў памешчыкам, якія вылічваліся мільёнамі рублёў штогодна, пазбавілася ад пастаяннай пагрозы страціць галадак арэндаванай або купленай зямлі, атрымала права карыстання прыроднымі багаццямі зямлі, перайшоўшымі ва ўласнасць народа.

Пачалася эпоха палітычнага, культурнага, нацыянальнага развіцця народа і росту яго матэрыяльнага добрабыту.

У БССР было арганізавана 337 дзяржаўных машынна-трактарных станцый. На калгасных паях у 1940 годзе працавала 9.720 трактараў агульнай магутнасцю ў 392,1 тысячы конскіх сіл, што ў агульным балансе цягла калгасаў складала 57,9 процанта.

Калгасная сельская гаспадарка мела 1.592 камбайны, 2.300 складаных маладаркі, 9.200 культыватараў і многія другія глебаапрацоўчыя і ўборачныя машыны.

Ліквідацыя пераспалосіны і рапьянальнае землеўпарадкаванне павялічылі зямельныя рэсурсы, палепшылі зямельную гаспадарку, стварылі магчымасць прымянення машынай тэхнікі, магчымасць выдзялення гаспадаркі на высокай агра-тэхні-

Таварыш Сталін у сваёй прамове перад выбаршчыкамі Сталінскай выбарчай акругі г. Масквы 9 лютага 1946 г. нарысаваў праграму далейшага росту магутнасці савецкай дзяржавы і павышэння жыццёвага ўзроўню працоўных. Гэтая прамова знайшла гарачы водгук і выклікала новы творчы ўздым ва ўсім нашым народзе. Адзінадушным галасаваннем за кандыдатаў блока камуністаў і беспартыйных савецкі народ прадама-справаў сваё адабрэнне палітыкі камуністычнай партыі і сваю рашымасць ператварыць у жыццё сталінскія прадначартанні (апладысменты).

Разам з усім савецкім народам беларускі народ каваў магутнасць нашай Радзімы ў годы сталінскіх пяцігодак. У суровыя дні вайны беларускі народ прадамантраваў нябачанае ў гісторыі адзіства, высокае ўсведамленне агульнанародных інтарэсаў і ўнёс валяі: ўклад у справу перамогі над ворагам.

Цяпер сталінскія планы адкрываюць перад усёй нашай краінай, перад Савецкай Беларуссю шляхі аднаўлення народнай гаспадаркі, разбуранай захопнікамі, і перспектывы далейшага яе росту і працвіцця.

З прычыны велізарнейшых і паўсям-

якую штогодзенна аказвае Беларусі Саюзнаму ўрад і асабіста таварыш Сталін, мы хутка адновім народную гаспадарку Беларусі і створым нармальныя ўмовы жыцця для насельніцтва.

Перад намі велізарны аб'ём аднаўленчых работ ва ўсіх галінах народнай гаспадаркі. Нам нельга раскідвацца, распяляць нашы намаганні. Нам неабходна знайсці галоўныя пытанні аднаўленчых работ, каб канцэнтравана вырашаючы іх, весці паспяхова рэспубліку па шляху адраджэння і далейшага развіцця гаспадаркі.

Нам неабходна знайсці шляхі хутчэйшага і рацыянальнага вырашэння галоўных пытанняў, узброіць кадры правільнай метадалогіяй аднаўлення.

Цэнтральны Камітэт КП(б) Беларусі склікаў гэтую партыйную нараду з удзелам абласных і раённых партыйных і савецкіх кіраўнікоў, зямельных работнікаў, спецыялістаў сельскай гаспадаркі, дзеячоў навукі для таго, каб наменіць і абмеркаваць практычныя шляхі хутчэйшага аднаўлення сельскай гаспадаркі і павышэння ўраджайнасці ў калгасах БССР.

Становішча сельскай гаспадаркі Беларусі да савецкай улады

Да рэвалюцыі беларускае сялянства знаходзілася пад жорсткім палітычным, эканамічным і нацыянальным гнётам царызма. Яно бясплітна эксплуатавалася і прыгняталася рускімі, польскімі і беларускімі памешчыкамі і капіталістамі. Беларускае сялянства ў сваёй большасці было пазбаўлена зямлі.

У дарэвалюцыйнай Беларусі 4 тысячы памешчыкаў уладалі 66,5 процанта ўсёй зямлі, а 664.000 сялянскіх двароў мелі толькі 33,5 процанта і прытым горшай зямлі. Пяць магнатаў—Вітгенштэйн, граф Тышкевіч, граф Патоцкі, князь Радзівіл, княгіня Гогенлоэ ўладалі больш чым дзевяць мільёнамі дзесяцін беларускіх зямель.

Беззямелле і малазямелле, непасільныя падаткі і зверскае эксплуатацыя з боку памешчыкаў і кулакоў абумовілі экстансіўнасць сялянскай сельскай гаспадаркі і асузілі беларускае сялянства на галечу.

Селяніну Беларусі заўсёды нехапала зямлі, часта нехапала пасевнага, нехапала коней, інвентару, а многім гаспадаркам нехапала ўсяго гэтага разам.

Памешчыкі ўладалі добрымі землямі, мелі аграномаў, сельскагаспадарчыя машыны і гной ад шматлікай жывёлы, атрымлівалі добрыя ўраджай і ператваралі гэта ў дадатковы сродак кабалы шырокіх мас сялянства. Сялянства Беларусі разаралася. Пераважнай большасці сялян ніколі нехапала свайго хлеба да новага ўраджаю. Лебяды і мякіна былі звычайным прыдаткам да хлеба. У неўраджайныя годы ад голаду выміралі цэлыя раёны.

«Селянін,—пісаў Ленін,—быў даведзен да жабрацкага ўзроўню жыцця: ён змяшчаўся разам з жывёлай, адзяваўся ў лахманы, харчываўся лебядой. Сяляне галадалі ханічна і дзесяткамі тысяч паміралі з голаду і эпідэміяй у часе неўраджаяў, якія вярталіся ўсё часцей і часцей».

Згодна даных, прыведзеных В. І. Леніным у яго кнізе «Развіццё капіталізма ў Расіі», у Беларусі сялянства было найбольш бедным і прынечальным. Працэс дыферэнцыяцыі і разарэння праходзіў тут інтэнсіўней, чым у другіх губернях Расіі. У Беларусі бяднейшая частка сялянскіх гаспадарак (бясконны і з адным канём) у 1888 годзе складала 57,1 проц-

З поўным тэкстам дакумента можна азнаёміцца ў бібліятэцы

*) Друкуецца па скарачонай стэнаграме.